

Cümle Türleri

Cümleler **dört ölçüte** göre sınıflandırılır: yüklemine, ögelerin dizilişine, anlamına ve yapısına göre. Her cümle her ölçütten bir tür alır.

1 Yüklemine Göre

- Fiil cümlesi: yüklemi çekimli fiildir.
- İsim cümlesi: yüklemi isim soylu sözcüktür.
- Yüklemi fiilimsi olan cümle isim cümlesidir.
- Örnek: "Koştı." fiil, "Hava güzel." isim.

2 Ögelerin Dizilişine Göre

- Kurallı (düz) cümle: yüklem sondadır.
- Devrik cümle: yüklem sonda değildir.
- Yalnız yüklem yerine bakılır.
- Devrik cümle günlük konuşmada da kullanılır.

3 Anlamına Göre

- Olumlu: iş yapılır ya da durum vardır.
- Olumsuz: -ma/-me, değil, yok kullanılır.
- Soru: mı/mi eki ya da soru sözcüğü bulunur.
- Ünlem: güçlü bir duyguyu anlatır.
- Soru cümlesi olumsuz da olabilir.

4 Yapısına Göre

- Basit: tek yargı vardır, fiilimsi yoktur.
- Birleşik: temel yargı + yardımcı yargı.
- Sıralı: yargılar virgülle dizilir.
- Bağlı: yargılar bağlaçla bağlanır.

5 Sık Karıştırılanlar

- Virgül varsa sıralı, bağlaç varsa bağlı.
- Fiilimsi varsa cümle girişik birleşiktir.
- Yapıyı sözcük sayısı değil, yargı sayısı belirler.
- "Değil" her zaman olumsuz anlam vermez.

Dört Ölçüt Tek Tabloda

Ölçüt	Türler	Örnek
Yüklemine göre	Fiil, isim	"Koştı." / "Hava çok güzel."
Dizilişine göre	Kurallı, devrik	"Ali okula gitti." / "Gitti Ali okula."
Anlamına göre	Olumlu, olumsuz, soru, ünlem	"Geldi." / "Gelmedi." / "Geldi mi?"
Yapısına göre	Basit, birleşik, sıralı, bağlı	"Uyudu." / "Yağmur yağınca ıslandı."

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Cümle Türleri: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 ÖRNEK 1 - BAĞLI CÜMLE

"Sınava çalıştı ama başaramadı." cümlesi yapısına göre nasıl bir cümledir?

- 1 İki yargı var: "çalıştı" ve "başaramadı".
- 2 Yargılar "ama" bağlacıyla bağlanmış.
- 3 Fiilimsi ya da şart eki yok.

Cevap: Bağlı cümle

ÖRNEK 2 ÖRNEK 2 - DEVRİK CÜMLE

"Çok özledim eski okulumu." cümlesi öğelerin dizilişine göre nasıl bir cümledir?

- 1 Yüklem "özledim" sözcüğüdür.
- 2 Yüklemden sonra "eski okulumu" geliyor.
- 3 Yüklem sonda değil.

Cevap: Devrik cümle

ÖRNEK 3 ÖRNEK 3 - İSİM CÜMLESİ

"Bu yılki gezimiz çok eğlenceliydi." cümlesi yüklemine göre nasıl bir cümledir?

- 1 Yüklem "eğlenceliydi" sözcüğüdür.
- 2 "Eğlenceli" bir sıfattır, isim soyludur.
- 3 "-ydi" ek-fiili ismi yüklem yapmıştır.

Cevap: İsim cümlesi

ÖRNEK 4 ÖRNEK 4 - GİRİŞİK BİRLEŞİK CÜMLE

"Yağmur yağınca ıslandık." cümlesi yapısına göre nasıl bir cümledir?

- 1 Temel yargı "ıslandık" yüklemindedir.
- 2 "Yağınca" bir zarf-fiildir.
- 3 Fiilimsi yardımcı yargı kurar.

Cevap: Girişik birleşik cümle

ÖRNEK 5 ÖRNEK 5 - OLUMSUZ SORU

"Gelmeyecek misin?" cümlesi anlamına göre nasıl bir cümledir?

- 1 "Misin" soru eki soru anlamı verir.
- 2 "-me" eki yüklemi olumsuz yapar.
- 3 İki özellik birlikte bulunabilir.

Cevap: Hem soru hem olumsuz cümle

MİNİ TEST

Cümle Türleri: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad:

Tarih:

Doğru / Yanlış:

1. "Dedemin bahçesi çok genişti." cümlesi yüklemine göre nasıl bir cümledir?

- A) Fiil cümlesi
B) İsim cümlesi
C) Yüklemi fiilimsidir
D) Yüklemi yoktur

3. Aşağıdakilerin hangisi devrik cümledir?

- A) Yarın geziye gideceğiz.
B) Kedi pencerede uyuyor.
C) Bitti sonunda sınav haftası.
D) Çayım soğumuş.

5. "Kimse bu filmi beğenmedi." cümlesi anlamına göre nasıl bir cümledir?

- A) Olumsuz cümle
B) Olumlu cümle
C) Soru cümlesi
D) Ünlem cümlesi

7. "Güneş doğdu, kuşlar ötüştü." cümlesi yapısına göre nasıl bir cümledir?

- A) Basit cümle
B) Bağlı cümle
C) Şartlı birleşik cümle
D) Sıralı cümle

9. "Çok aradım fakat bulamadım." cümlesi yapısına göre nasıl bir cümledir?

- A) Basit cümle
B) Sıralı cümle
C) Bağlı cümle
D) Ki'li birleşik cümle

2. Aşağıdakilerin hangisi fiil cümlesidir?

- A) Kuşlar güneye göçtü.
B) Bugün günlerden salı.
C) Bu kitap benim.
D) Sınıfımız kalabalıktı.

4. Aşağıdakilerin hangisi kurallı cümledir?

- A) Gel buraya.
B) Sevmem soğuk havayı.
C) Unuttum yine anahtarı.
D) Babam işten erken döndü.

6. "Yarın bize gelmeyecek misin?" cümlesi için hangisi doğrudur?

- A) Yalnız olumlu cümledir.
B) Ünlem cümlesidir.
C) Hem soru hem olumsuzdur.
D) Olumlu soru cümlesidir.

8. "Koşarak eve geldi." cümlesi yapısına göre nasıl bir cümledir?

- A) Basit cümle
B) Girişik birleşik cümle
C) Sıralı cümle
D) Bağlı cümle

10. Aşağıdakilerin hangisi basit cümledir?

- A) Kardeşim bahçede top oynuyor.
B) Gülerek içeri girdi.
C) Geldi, oturdu.
D) Okursan öğrenirsin.

Cevap anahtarı

1. B · Yüklem "genişti" isim soylu bir sözcüktür.
3. C · "Bitti" yüklemi sonda değil, baştadır.
5. A · "-me" eki işin yapılmadığını bildirir.
7. D · İki yargı virgülle art arda dizilmiştir.
9. C · İki yargı "fakat" bağlacıyla bağlanmıştır.

2. A · "Göçtü" çekimli bir fiildir.
4. D · "Döndü" yüklemi cümlenin sonundadır.
6. C · Soru eki ve "-me" olumsuzluk eki birlikte vardır.
8. B · "Koşarak" zarf-fiili yardımcı yargı kurar.
10. A · Tek yargı vardır; fiilimsi, virgül ya da şart eki yoktur.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/8-sinif-turkce-cumle-turleri-konu-anlatimi